

214
liga människans natur; därför
måtte dess tillfridsställe
publizera. Det råder till märkelsen
genomgåes. Men nu jäges den Epi-
kuriske Filasofen: "då människan
fått Orzonen, ett njuta, visst må-
ste han njuta!" Och en annan
kan säga: dessa djuriska driften
äro nedlagde i människans na-
turen af Skaparen: till hvad
ändamål äro de gifna, oss ike
för att tillfridsställes?

211. Dessa förnekt, själ är
på bindande, att själva djef-
vulen ike kan motfäga dem.
Men till hvad ändamål ska-
rades människan? var det
för att njuta, och för att genom
dessa finliga njutningas blef-
va enligt lycksalig? Då menar
vi den, som finner sitt påg-
fta guda veti finliga njutan-
gar. Vårt Tidskräft är för-
sigtigt, rättfärdigt och outtäm-
ligt på finliga njutningas
Det ges ike ett enda so-
gan i hela människans tra-
gen, som ike kan på
del af den finliga

215
njutningens. Det är nästan på ett
som skulle människan vara ska-
gad för dessa finliga njutningas.
För någon nägre moraliska eller
andelig lycksalighet tycket kan
ike vara skapad, eftersom
allt går ut på ett finliga
finligheten.

212. Otuktens synden är en af de fle-
maste laster, hvar af Verlden nu
är bekämpad. Man lefver som
skapatur både inrens och utrens
äktenskapet, i synnerhet i större
städer, hvarst den civiliserade
människan har mod, att förbrö-
den enfaldiga kvinnans, men
han har ike mod, att äkta henne.
Den råa finligheten skall tillfrids-
ställes, men ike föräldratjentat
keras. De värmlösa Barren
lemnade utas föräldrar och
måtte vida för föräldrarne brätt.
Om. Romanerna hade bättre up-
sigt äfver Faltet, Jesus, än våra
Christna prästas, af hvilka en
del ike kunna hålla sig på sina
Rätthymnar. De fönnämas Catilina-
riske utpräpningar, äro nu för-
tiden ike fallfärdiga; men det finnes
ingen Aders i rådet, som

24de kistaffar kasten. Kejser Augustus för-
skatte att fatta hand för oss allmän läs-
abakipet, men nu måtte Rikets ständer
beröfja understad ät Hufvudstadens Rann-
hus. Rikets ständstyreande allmoge
måtte således föda Hufvudstadens kor-
rump. Vore det icke rimligare, ät
Rikets ständer beröfjade understad ät
därfare predikanten, som kunde väcka
den frammanne Religion, nämligen
huru Falcket.

273. I bland de redliga Passionen
som tydligast utvisa menstakligh-
stens förnedrade tillstånd är druckens-
skaps kasten, hvilken icke är en
medfödd, utan förbvärfvad Passion.
Filosoferna måtte väl icke kunna
näpa ät Brennvins begäret, ät
förståndets begär, emdu druckaren
förskjaller sig, ät detta begär till-
fredsställande är, nödvändigt
för Hälshans bibehållande.

Anm. De bildade Klusjerna äro i det-
ta affeende lika förblindade, som
den nåa massan: de kunna icke
föreställa sig, huru Exemptet af det
mätliga bruket af jvinretusa
ger part ät Brennvinsdjefvulen
i bland massan af falcket. Genom
detta Exempel, huru det de förmå
gå föne mängden, måtte nu milli-
oner människor ohjelpligt jvin-

217
ka i förderfret. De besinna icke
ät Falkensofens julfändens faller
hvilken tungt på de bättre ritandes
hufvuden.

274. Men jrefskikan, dansjrefkan
och andra verldliga njaren, äro
de förståndets begär? Sjä tyktes
Johannes förstålla sig, men
dett är alldeles ingen confesjon,
ät kalla famliga begär jrefliga
och andra förståndiga. Dett
vissa är, ät alla jrefliga begär,
kallas. Skriften på stättens ge-
ningas, och af dennes kallas de
djefvulen magt i människans.
De puppa sin grund i stället
dett vill säga: de kanna vid det
organiska lifet.

Anm. Descentet indelas Passionerna
i tre klasser. 1mo animaliska
behaf, 2do Samhällets behaf, 3^{tio}
Intellectuella behaf. Men denna
indelning är icke riktig. Vi haf
nu afnåföre visat ät alla
behaf kanna blifva föremål
för förståndets operationes på
väl jrefliga, jrefliga
jref väl de kanna behaf, det
jref ingen passjon, som kanna
gå förbi förståndets: men den

274
vore, att alla behof, som hafva sin grund i det angälfva lifvet, kunna blifva faderligt för förståndet operationes, är det icke oabsigt eller blygt, att kalla samtliga behof animaliska och samtliga Intellectuella. Antingen måtte de vara sinnliga eller ofrens sinnliga, eller rättare kända delarne, så vida all sinlig förnimning är tillika ofrens sinnlig, eller metapsyffisk.

275. Ennu Passionerna icke hafva sin grund i Förståndet, Förnuftet eller viljan, d. v. s. i Herolifvet, så officeras likväl dessa förnämmande organer af Passionernas Elskent, så att ingen af dessa förnämmande är fri från Passionernas inverkans. Viljan irriteras af Passionerna vill det anda, eller Passionens tillfridsställande uti det naturliga tillståndet. Förstän det tänker huru begäret skall kunna tillfrids ställas: det uttänker medel till Passionens tillfrids ställande, och Förnuftet gillar själva handlindess, inlysende att det är rätt att så handla; ty det fann merrikt, mest efter förnuftet, det gillar Förnuftet, och det fann mest

önskan, det är hon mest blygt för att 279
tho. Sådant är det naturliga förhållande. Anm. hela verdens historien visar, att själsvärldens inbuds försällandande är faderligt, som vi här anmärkt: det heter i Psalmboken: "vänt Förnuftet förblindat är, och märker alltså icke på det betänker, om din ande är när. Om Förnuftet vore den Herrskande principen i människans, såsom Filosoferna företälles, så vore Verlden lika fullt med märker och moraliska förblindelse, så länge som Förnuftet är förblindat.

S. Passionernas strid. 276.
Det gifves visja stridiga Passioner, hvilka ömsiffrigt utkastats hvarandra; de kunna icke bestå jäms te hvarandra på en och samma gång; till E. glädje och sorg, frukt och mod, kärlek och hat, Egen nytta och Aegen nytta; begier och afsky för brunnis; matlyst och icke matlyst. Anm. Det gifves visja Naturen, som hafva en öfverklaglig nedervilja för visja saker ännu och Personer, och denna nedervilja bevisar, att viljan icke är fri. Vore nämligen viljan riktigt fri, så skulle de människans kunna lyhöra och tillintetgöra nederviljan, för sådana saker, som icke äro naturliga, såsom till E. nederviljan för medicament.

Beremt gifves det andra ike
 2. 77. Stridiga Passioner, som kunna exi-
 stera jemte hvarandra och hat
 samma gang, till ex. fruktloshet och hat
 girighet och afuend. Equipm och am-
 bition, aflings begär och brunnings
 begär; o. s. v. Af dessa jämför elfer
 samma. vi göra den slutfatt, att
 de stridiga Passionerna hafva
 sin grund eti samma organer,
 men de ike stridiga hafva sin
 grund eti milda organer. Af-
 lings begär och brunnings begär
 uphäfva ike hvarandra, emedan
 de hafva sin grund eti helt
 olika organer; men brunnings
 begär och begär efter mat, uphäf-
 va hvarandra, emedan de haf-
 va sin grund eti ett och sam-
 ma organ. En fullkänd pas-
 ions mattu när kan är
 riktigt på traller, men när
 kan ätit sig väl matt, så bryr
 han sig ike om brunnings-
 Anm. Sådane är den allmänne
 erfarenheten. Man kan ike
 spälla fadane för abathiga, som
 taga sig en furs på fisker, och
 sedan äta dögst.

2. 78. Om stridiga Passioner ver-
 kaeligen kunna i strid, så försaka
 de en stor plåga, till Ex. frastjiv-
 het, som är en strid och källor
 kärlets och hat. Äfven ike
 stridiga Passioner kunna ike
 hvarandra i strid, till Ex. Egenmytthet
 och kärlets Egenmytthet och ambi-
 tion kärlets och ambition,
 ambition och moders kärlek.
 Anm. Egenmytthet och kärlets kan-
 na ofta i strid, när Egenmytthet
 mask blir kär i en fattig flicka.
 Egenmytthet och ambition kunna
 i strid, när en Egenmytthet blir
 thungad af verdens peders, att be-
 stå en bäl o. s. v. kärlets och
 ambition kunna i strid, då
 en man af hög börd blir kär
 i en Torpars flicka.
 2. 79. När Passioner kunna
 i strid, måtte den frögare
 Passionen vika på den
 starkare. Hos barnas-
 den kan måtte moders kär-
 lek vika för ambitionen

glas den genige mätte Eger här
lekan vika på Öronnyttan, zeto
svartjuckan mätte härlekan
dessa vnder för kateb.

Anm. Passionerna äro icke på
alla människors lika. Har den
ena kan hörs öfveten vara kuff
vid Passionen; hos en annan
ambitionen, hos en tredje, Egen
nyttan. a. p.

§ 79. Af dessa erfarenheter näro
fäuna vi på en ganska vigtig
grundfatt i Passions läran, som li
gen "Att den ena Passionen kan
öfvervinna en annan." Denna
grundas sig den bekanta
brunnvinds kuren.

Anm. Att bota andt med andt
är en vigtig grundfatt i ho-
möpatris omheltad hos enan
många exempel på recidier det
gamna kan utöfva häns med
en drinke, som ger en
vætkelfen öfvet be friad
från dryckens skaps kaster.
om icke den moraliske Pas

passion Wadenkälles.

224

§ 80. Passionernas strid upfattas
i det subjectiva medvetandet för
lunda att den starkare passio-
nen gör starkare inträffs grä
receptions organet, och den svä-
gare. Anm. Receptions organet
finnes i hjernan, och hos sitt
motstående suspensions organ
i kroppen. En starkt häns
drift hos sitt suspensions or-
gan i höns detone, men det
motstående receptions or-
ganet finnes i hjernan, hvil-
ket Craniolagerna på va
annärst. Dikval fäuna
vi icke medgifva, att hjälpa
begäret hos sitt fete hte det
af Craniolagerna annärst
organet, men ierbillnings
kraften eller föreställnings
förmågan, synes på va sin
platt uti de organer som
utmärks de naturliga an-
lagen. Till ex. anlag för mathe-
matik, anlag för musike

²⁷⁴anlag för språkstymp, ordning
finne m. m. Äro sås blen orra
Människans bättre utbildade
än hos en annan. Hvarviti
skulle dessa medfädda anlag
hafva jäs grund, ann i sje i det
oder eller mindre utbildade orga
net. (Se Cambes och Descuret.)

281. Genom Passionernas föräd
för Människan ett klagone
medvetande af jens naturliga
Passioner. Genom jämförel
se mellan tvänne förnäm
förtydligas begreppet.

Anm. Hemliga passioner
äro jädare jans Människan
ikke tros jäs men an hülka
tillvans jän dä först blis
äfrästygad, när en sje Passian
blis äfräckt. Derjäs grundas
jig den rätta jensvaksänedo-
men jans bestas deruti, ätt
värfelsen äreblis en mora
ikke Passien jans stas i jstrid
med människans naturliga

Passioner!! Jag hade ikke vetat
ätt begäret äs jens, äre ikke jens
ärdet hade jässt. Du skall ikke
begäma!!

J. Temperament.

282. Samt Temperamentet
is en följd af Psykes Consti-
tution. Äs merkes jäs jinnela-
get jäs, ätt det gifves ätt beständ
af alla Typologer utpränt jäs
hällande ämelan jinnelag
och Temperament, ätt jän
3tes ikke af några jens
viljan jässt förändras ätt
tillintet jässt: jäs ättags vi
käs i jstrid ätt ätt ätt
are Typologer ätt ätt ätt
de Temperamentet.

Anm. Samt Descuret has ätt
känstlig indelning af Tempera-
menterna, jäs framställa vi
käs Temperamenten, jäs ätt
jans ätt ätt ätt ätt ätt
antaget ätt ätt ätt ätt ätt
ven jäs ätt ätt ätt ätt
Filosoferna ätt ätt ätt ätt

276
för Temperaments tyten, emedan
de lättligen kunde bränna sig om
fingerarne, ifall de började vidrö-
ra dem.

283. De äldre Fysiologerna näs-
na vanligen 4ta Temperament

1mo Det Sangviniska 2do det
Melancholiska, 3to det koleriska

4to det Splematiska. Genom
blandning af dessa kunna de 4ta
Temperament blifva blandade,
och sålunda kunde man in-
dela Temperamenterna uti o-
ändliga Grupper, men för vårt
ändamål är det tillräckligt
att nämna fyra. Alla Tempera-
ments tyten äro Menniskor
medfödda, och kunna icke
förändras genom viljan mygt,
skuru Filosopher geska Tro
grä för en hel vilja.

284. "Den som har ett sang-
viniskt Temperament, är
mycket äroen för alla sin-
liga känslor, nästan snart
i passion, men den är

277
af kort varaktighet, och kan
lätt utträngas af en annan.
Han är inom kort tid glad och
ätes lifer, och och ätes god. "Häst-
men. Efter ett glatt och fälligt
livet jämlog Schützer. "Sangvi-
niska Menniskor utmärka
sig genom Vrede häftighet och
mod. Bichat.

284. "Hugen har den sangvini-
ska är lätt uprörd, bringas
lätt till gråt, som att
spratta, glatt stäm till njut-
ning, ja till oföresmätt till
lättsinnighet, till och med till
uderlighet, äffas älfken bullren-
de utskärfes och finliga nö-
jen. Lätt uprörd och lätt
försonad, är den sangviniska
en god fällspas Menniska,
men icke någon tragedi-
vän, förändeligi kärlek"
m. m. Gleinnath. Arn. alla
är uprätade Egenskaper
är den sangviniska Men-
niskans känslor.

228
285. "Den melancholiske är öfver
kufvend liskgiltig; blifver ej lätt ond,
men blifver han en gång öf-
bragt, tillas han ej ju lätt till
förg och fruktan är han mye-
ket böjd, och därför miss-
trager." Hoffer. "De melanco-
listke äro ofständaktige, genom
bragande, och gå för vida i si-
na meningar." Schultes.

286. Flugan hos den melan-
chalistke är liskgiltig för dess
yttre vordning, men här en
djur tillfuten vordning innan
sig. Haner Flug är böjd för
förg, nedlagenhet, öfvermå-
bitterhet. En dyftent religiös
sinnes stannings, böjelse för
ett lif i egen stannstann
i en öfverjändiskt andevord,
för öfver benägenhet för miss-
tanke, ja för menniskohat,
förfjätthet, förbraga, niska-
het, känslolöshet, mat

229
Egen yttre och främmande nåd
men också en djur inre lidelse
fullhet, som förglödas innan
sig själf, fallskhet för hjälplä-
gande, lifret, präkning. "Hinn
votts. Ann. Hinn votts, andast
jädans manstas, som höfva
afseende på menniskans mora-
listke karaktär.

287. "Den chalistke är raska
och vertig i sina handlingar,
trilos ej, förs, är han öfvermå-
fitt ändamål. Dess minsta för-
alämpning kan fötta honom
i den nästgafte vrede, dess
han dukt öfver förgätes!!
Hoffer. Det fanns af det
chalistke Temperamentet
äro för änderliga, hafva en
ganska stor gränshet i fantas-
tioner, i inbillning och i pas-
sioner, och ega en ganska grund-
ligt ändamål." Schultes. "Äro
mycket böjda till afvund-
sjuka och hat." Bechal.
288. Flugan hos den

Choleriske är netlig, men icke
 ämtällig, icke för småsaker ätkom-
 lig och föränderlig. Starka paspio-
 ner och affecter. Upplysta de-
 ara, beröm, makt, vrede, kär-
 leken hos detta Temperament
 är eldig, men icke yinlig, icke
 flygtig, utan beständig, men det
 hater och följars det älskas, och
 upsläpas i hämnd, prastjuka: det
 glädjes prägt för frihetens paspa-
 ri är depp död. Detta väter rätt
 väl förena sig med Herkulestnad!!
 Helanatta Arum. Uti detta Tem-
 perament äro Equisman ambitionen
 och den kättiliga friheten före-
 nade.

289." Den plegmatiske har ej lust
 till arbete och ansträngning;
 äter, dricker och gafver gerna;
 Pasjionerna paspa fåga
 välle afver honom." Glaffen
 Den Phlegmatiske är till för-
 nelaget rädd, passpassand och
 Utare quikhet." Skulper." De
 Confitiories, twas ett det lym-
 phatiska systemet hos afvervig-
 ter, ger affecter och intrye

af jersfärdighet, och blir jäledes
 en mätfatt till det janguiniske
 Temperamentet. Rickat!
 Anm. Då Phlegman hjäl är en
 Pasjian, frurof den Phlegma-
 tiske är beherrskad, så kan han
 icke vara beherrskad af andra
 pasjioner.

290." Litsgillighet tillhör hagen
 hos en Phlegmatiker: han är icke
 benägen för lifliga kärlekar, icke
 för affecter och Pasjioner, icke
 för glädje och besvärrelse, icke
 för kärlets och hat. Äfverhuf-
 vud är tålmod och betänksam-
 het hos sate. Lika litet sam-
 för lättsinnighet och ett paspio-
 neradt väfen, är han böjd för
 latter, (manne icke Phlegman
 hjäl vara en latter, då den
 med fören lättja likniskhet
 afven för det era nödvär-
 diga, cyniskhet, furtit spem-
 teri och spenkhet). Har
 det moraliska fluret onging
 vaknat hos honom, så
 blir samvetsgrannhet och

272
vara vid det rätta hos honom den
Andra Naturen. Den Phlegmatiska
kan med kall blod vara grym!

Heinrath:

291. Här äro nu den naturliga
Människans tillstånd afmålade,
men de som gifvit allt på de
Temperaments tyten, hafva icke
någon bestämt uttänkt Tempera-
rament, som tyder, emedan de
ansett Temperaments tyten vara
off en godt bestämdhet. Så
hafva Syfiologerna tillagt det
Phlegmatiska Temperamentet
Någon gada egenskaper, som
det icke eger. De hafva fram-
kallat Temperaments dygderna,
vilka efts vanliga moraliska
gunder, icke kunna betrak-
tas såsom dygder, emän de äro
en vertkan af Temperamentet,
allt godt, som icke är en pro-
duct af förnuftet och den fria
viljan, är af intet värde. se nä-
sta Filofasern. Ty enligt hans
äskter är det icke Tempe

273
ramentet, utanden moraliska viljan
som bestämmer människans morali-
ska karakterer.

292. Om Temperamentets inflytelse
på sinnelaget, äro alla Syfiologer
öfvertygade. Men moraliska
Sofen kan icke medgifva, att Tempe-
ramentet bestämmer människans
moraliska karakterer. Heinraths
färes ibland annat: "Ja påtrycket
Temperamentet hela lifvet är
beständ karakter, gifvis det
än och Colorit. Hvar och en
känner, tänker och handlar
i och enligt sitt Temperament.

Men Människan är ju enligt
samman Författares ett frist
Väsen. Hon har en obegrän-
gad frihet i viljan, hvad
beträffar hon då känna,
tänka och handla enligt
sitt Temperament?

293. Om Temperamentet fö-
rer henne till vrede, hat
lätta grymhet och finliga
niffringar, kunde man

274
det då till med viljan, hvilken
enligt gammna Författarens om-
löme är fri, om han följer
förnuftets ledning, men som
icke menar Författarens, att
människan har en fri vilja
om han kännes, tänkes och
handlar enligt sitt Tempera-
ment? Den som verkligt
har en fri vilja, får icke haf-
va oäbla eller amoraliska
känslor, han får icke tänka
ondt. Temperamentet får icke
utåfra något inflytande på
sinneslaget. Han får icke kän-
na vrede, hat, afund eller
någon annan fyndig känsla.
Men den Allmänne som
känner och hela Världens histo-
rien visar, att människan
i Allmänhet, kännes och
tänkes enligt sitt Tempera-
ment, och de äro goda eller
få, som icke handla enligt
sitt Temperament.

275
274. Så vida Filasofen icke kan
erkänna Någonting för godt utom
den goda viljan, ja är det icke
ja i sin Ordning, att han icke
erkänner Temperamentets
goda Egenskaper för Någonting
godt, emedan Temperamentet
icke beror af viljan, men kan
han icke heller erkänna Tem-
peraments lyten för Någonting
ondt eller fyndigt, för af för-
språket jag var icke för min
hetta. Allt hvad människan
icke var för, kan han icke vara
ansvarig för. Så menar Filo-
sofen. Således kunna icke
Temperaments lyten tillräknas
hennes. Men Temperamentets
goda egenskaper, kunna icke
heller räknas henne till för-
tjenst. Den som är af Natu-
ran fram och bak förmodig
och ett ohjyggligt Tempera-
ment är således i moraliska
afseende ingenting bättre
än den, som är af

Naturen frarhtiken eller kellefnad.
men den som af Egen Kraft kan
få en god vilje, han är god. Ingen
ting är godt utom den goda vil
jan! Martensen. Och denna go-
da vilja kan Filasofen göra hjelp.
295. Filasofens påstående, att den Na-
turliga framheten ikke gör menn-
iskan dygdig, är i äfven i ande-
ligt affeande alldeles riktigt, men
ikke den mering, som han men-
nar, att Gud ser till ^{sin} goda viljan,
och anser den för god, som kan
en god vilje. Men jä till vida
är Filasofen fattig, att den
Natturliga framheten ikke
kan räknas för någon dygd,
emedan det ikke ges någon
dygd; ty alla sammas äro sym-
dare, och hafva intet att
berömma sig af inför Gud.
Gud hafver beffutet allt un-
der synd: och således hjälper
ikke heller den goda viljan,
emedan ingen är god utom Gud.

237
Menneskan är ikke dygdig den fö-
re, att han kan beherrskade sina
Passioner; utan då först vare
han dygdig och syndfri, om han
vare alldeles utan Passioner,
och ikke hade något Tempera-
ment. Man tro om Filasofen
är utan Temperament.
296. I affeande på Tempera-
mentet yttras Heim rätts följn
der hjälpa Religionens som
i hög renhet, och till sitt väsende
föjans som kärlekt till det
högsta (som Ren kärlekt till
det högsta finns ikke på jorden.)
är ikke hjufet utan fäng, erkil-
ler dock genast Tempera-
mentet, en individual karak-
ter, nemligt enligt den affen-
ne föranledas inre finnes-
ställningen, efter dess yttre
Uppbarelse i det indivi-
duella lifvet. Detta är viffenli-
gen fannit, att Religionen
för fäng af Temperamentet
jä till det med, som af naturen

var hjälpig, kunde ertes för jämförelse
fädelse framställa Religionen jämföras
med garantierande ifrån med oemotståndlig hänförelse,
kvarnmat Johanne, som af Na-
turen var fram och gätsmedig,
Andades icke kärleks.

297. För att viisa, huru Religio-
nen för jämförelse af Temperamen-
tet, utställs Weinratven jämföras
mellan de tänka kuf-
vud/eterna i christenheten, och
denna jämförelse är af honom
framställd sålunda, att det
Choleriska Temperamentet för
Prästestämman och Tanstämman
på sin lutt, det Melancholi-
ska Temperamentet för Cat-
holikerna och Myttikerna på sin
lutt, det Jangviniska Tempe-
ramentet för Herrskarna
och prästerna på sin lutt,
Det Phlegmatiska Tempera-
mentet, för Quäkare, Metho-
derna, queterna, Maryriteri och

239
Hänkelighet på sin lutt. Huru
vida de ofa fester kofra Uppsynen
er de olika Temperamenten,
måtte vi kunna besvara.
298. Vi medgifva väl, att äfven
Religionen för en viss jämförelse
Temperamentet, men om vi
jämföra Religionen kufvud
momenten med Temperamentet
så finna vi, att första början
till kufvuderna kufvud har sin
grund i kufvud Melancholi-
ty kufvud prägas verkeligen
af Melancholi, da ^{huru} var under
kufvud, uti första ångarna, men
så snart kufvud blef frälst från
djupvudens våld, genom den
kufvudande Tro, undergick
kufvud en Temperament föränd-
ring, det blef en blandning
af alla Temperament. Huru
var Melancholiska icke och
denna brinnande i Prästen,
och stark i Anden (Choleriska)
stundom innerligt liflig och
glad (jangvinisk) och